

Γρηγόρης Θ. Παπανίκος

**Προοπτικές Απασχόλησης Αποφοίτων:
Η Ευθύνη του Απόφοιτου και Υποψήφιου Εργαζόμενου**

Πρέβεζα, 29 Νοεμβρίου 2006

Εισαγωγή

Η ανεργία που μαστίζει τους αποφοίτους των ελληνικών ΑΕΙ και ΤΕΙ μπορεί να αναλυθεί από πολλές πλευρές. Η μακροοικονομική προσέγγιση εξηγεί την ανεργία ως το αποτέλεσμα αρνητικών συνολικών οικονομικών συγκυριών. Στην Ελλάδα τα τελευταία δέκα χρόνια ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης είναι ένας από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη και στις χώρες του ΟΟΣΑ. Από ό,τι φαίνεται, η μεγάλη οικονομική μεγέθυνση δεν μεταφράζεται και σε μείωση της ανεργίας. Μία άλλη προσέγγιση θα μπορούσε να δώσει έμφαση στο γεγονός ότι τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν παράγουν για την αγορά στελέχη που αυτή χρειάζεται. Το αποτέλεσμα αυτό δεν οφείλεται μόνο στα ανώτατα ιδρύματα, που αναμφίβολα φέρουν μέρος της ευθύνης, αλλά το κακό έχει τις ρίζες του στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση όπως θα εξηγηθεί παρακάτω. Στην παρούσα ομιλία η έμφαση θα δοθεί σε μία όσο και τόσο συνηθισμένη προσέγγιση και αφορά την ευθύνη του ατομικού σπουδαστή και υποψήφιου εργαζόμενου.

Η προσέγγιση αυτή μπορεί να εξηγήσει το παράδοξο ότι ενώ οι απόφοιτοι αναζητούν εργασία, οποιαδήποτε εργασία πλέον¹, όλες οι έρευνες πεδίου δείχνουν ότι η λανθάνουσα ζήτηση για στελέχη επιχειρήσεων και πολύ περισσότερο η ζήτηση για λογιστές είναι πολύ μεγάλη στην Ελλάδα. Επίσης, έρευνες που έχουν διεξαχθεί από επίσημους φορείς, όπως το Εθνικό Παρατηρητήριο Απασχόλησης, δείχνουν ότι τα οικονομικά επαγγέλματα

---

¹ Η ετεροαπασχόληση και η υποαπασχόληση είναι η σύγχρονη μάστιγα των πτυχιούχων ελληνικών πανεπιστημίων.

έχουν μεγάλη ζήτηση. Γιατί, συνεπώς, οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν προσλαμβάνουν τους απόφοιτους των οικονομικών σχολών;

Μία επιστημονική προσέγγιση του θέματος θα αναδείκνυε το πραγματικό κόστος που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις. Το κόστος, αυτό πέρα από το μισθολογικό και ασφαλιστικό κόστος, περιλαμβάνει το χρόνο εκπαίδευσης του νέου εργαζόμενου που ξεκινάει από την απόκτηση της εργασιακής συνήθειας (work habit) συνεχίζει με την απόκτηση γενικής γνώσης των εργαλείων που χρησιμοποιούνται στην σύγχρονη επιχείρηση (π.χ. το Microsoft Office) και τελειώνει με την πλήρη ενσωμάτωση του εργαζόμενου στις ιδιαίτερες απαιτήσεις της επιχείρησης και την προσαρμογή του στην κουλτούρα του οργανισμού.

Το πρώτο και το δεύτερο θα έπρεπε να είχαν επιτευχθεί από την ηλικία του Λυκείου, μέσω της άριστης γνώσης της απλής λειτουργίας του ηλεκτρονικού υπολογιστή, π.χ. τυφλό σύστημα πληκτρολόγησης, εξαιρετική γνώση ενός επεξεργαστή κειμένου και ενός υπολογιστικού φύλλου και μερική γνώση χρήσης σε πραγματικές επαγγελματικές συνθήκες της διαχείρισης βάσεων δεδομένων και της δημιουργίας και συντήρησης ιστοθυρών (websites). Επίσης, ο διαθέσιμος εποχικός ελεύθερος χρόνος του λυκείου (π.χ. καλοκαίρια και γιορτές) θα έπρεπε να είχε αξιοποιηθεί για απόκτηση εργασιακής συνήθειας. Η πιο απλή εργασιακή συνήθεια είναι να μάθει από πολύ μικρός κάποιος ότι πρέπει να προσέρχεται στην ώρα του και να αποχωρεί μετά το πέρας της εργασίας του. Επίσης, θα μάθαινε τι σημαίνει εργασιακό καθήκον, εργασιακή υποχρέωση, εργασιακή εμφάνιση και εργασιακή συνεργασία.

Κάλλιο αργά παρά ποτέ. Κάτι που δεν έγινε στο λύκειο μπορεί να γίνει στη διάρκεια των μεταδευροβάθμιων σπουδών. Ο χρόνος και ο τρόπος σπουδών είναι τέτοιος που από θεσμική αδυναμία μπορεί να μετατραπεί σε ατομική δύναμη. Για παράδειγμα, η ευκολία των εξετάσεων και το μεγάλο χρονικό διάστημα που δεν γίνονται μαθήματα μπορούν να αξιοποιηθούν από το σπουδαστή να κάνει αυτά που έπρεπε να είχε κάνει στο λύκειο. Δηλαδή να αποκτήσει τα απαραίτητα συμπληρωματικά στοιχεία της γνώσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της εργασιακής εμπειρίας. Εκ των πραγμάτων, οι ανώτατες σπουδές στην Ελλάδα έχουν γίνει σε πολλά τμήματα ισοδύναμα με τις σπουδές μερικής φοίτησης ή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η «ευελιξία» αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί από το σπουδαστή προς τις δύο κατευθύνσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω. Φυσικά στο εξωτερικό η καθιέρωση της μερικής απασχόλησης έχει γίνει για να βοηθήσει όλους όσους θέλουν να εργαστούν. Για τις επιπτώσεις και τη σημασία της προηγούμενης εμπειρίας βλέπε Daly (2005) και Stratton et al (2004). Σε μία πρόσφατη μελέτη που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2006 στο επιστημονικό περιοδικό *Labour Economics*, βλέπε Hakkinen (2006), βρέθηκε ότι η άμεση επίπτωση στις αποδοχές είναι πολύ μεγάλη, αν και μακροχρόνια αυτή εξανεμίζεται. Δηλαδή εκτός από το να βρίσκουν γρήγορα δουλειά κερδίζουν και περισσότερα.

Πραγματικά προσόντα για την γρήγορη ανεύρεση εργασίας

Εκτός από τα δύο σημαντικά προσόντα που αναφέρθηκαν προηγουμένως, εργασιακής εμπειρίας και γνώσης ηλεκτρονικών υπολογιστών απαιτούνται και άλλες γνώσεις ή ικανότητες για την ανεύρεση πλέον μιας καλής και

ικανοποιητικής εργασίας. Ικανοποιητική εργασία δεν σημαίνει απαραίτητα τρέχον μεγάλος μισθός, αλλά και μεγαλύτερες προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης. Η πληθώρα των πτυχιούχων καθιστά πολύ σημαντική και την επίδοση στα μαθήματα. Οι υψηλοί βαθμοί, ιδιαίτερος στα μαθήματα της ειδικότητας που απαιτεί η θέση, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Υψηλή βαθμολογία και δυνατότητα απόκτησης ενός μεταπτυχιακού τίτλου από ένα αξιοπρεπές εκπαιδευτικό ίδρυμα. Αν και ο μεταπτυχιακός τίτλος δεν είναι πανάκεια, εντούτοις αυξάνει τις πιθανότητες ανεύρεσης εργασίας και κυρίως διευρύνει τις προοπτικές γρήγορης εξέλιξης². Με απλά λόγια, οι καλοί σπουδαστές βρίσκουν γρήγορα και καλή δουλειά.

Ένα άλλο πολύ σημαντικό προσόν είναι η γνώση μιας ή περισσοτέρων ξένων γλωσσών με πρώτη την αγγλική γλώσσα. Όποιος δεν γνωρίζει άριστα αγγλικά δεν έχει καμία ελπίδα επαγγελματικής εξέλιξης. Η γλώσσα δεν πιστοποιείται με πτυχία, αλλά με την ικανότητα να τη χειρίζεται κάποιος άριστα στον προφορικό και γραπτό λόγο. Η απόκτηση του πτυχίου proficiency δεν αρκεί. Στη χώρα μας, όπου το 20% του ΑΕΠ και της απασχόλησης πραγματοποιείται στον τουριστικό κλάδο και άλλο τόσο στο ναυτιλιακό κλάδο, η γνώση της ξένης γλώσσας είναι παραπάνω από απαραίτητη. Πρόσφατη έρευνα, βλέπε Leslie & Russell (2006), που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Tourism Management*, το Δεκέμβριο του 2006, αναλύει τις θετικές επιδράσεις που έχει η γνώση της ξένης γλώσσας στην απασχόληση στον τουριστικό κλάδο.

---

² Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αμερική, βλέπε Dykxhoorn & Sinning (1996) βρέθηκε ότι ο μεταπτυχιακός τίτλος για τους λογιστές ενίσχυε την απασχόληση σε καλές θέσεις εργασίας.

Ένα άλλο προσόν είναι η ικανότητα του ατόμου να διαβάζει γρήγορα και να ενημερώνεται και να μπορεί να τα κοινοποιεί γραπτώς και προφορικά προς κάθε κατεύθυνση. Σε μεγάλο βαθμό οι ικανότητες αυτές είναι έμφυτες στο άτομο, εντούτοις μπορούν να καλλιεργηθούν στη διάρκεια των σπουδών και της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, η ενασχόληση με τον φοιτητικό συνδικαλισμό αποτελεί μία πολύ χρήσιμη εμπειρία διότι βοηθάει το άτομο να αποκτήσει αρκετά από εκείνα τα προσόντα που απαιτούνται για ανεύρεση εργασίας. Τα προσόντα αυτά περιλαμβάνουν και τις διαπροσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της πολιτικής του δραστηριοποίησης. Σε έρευνες που έχουν γίνει στην Αμερική για το λογιστικό επάγγελμα και αναφέρονται στο άρθρο των Smith & Ahadiat (1995) αναδείχθηκαν τα προσόντα που πρέπει να έχουν οι υποψήφιοι. Τα πιο σπουδαία είναι τα ακόλουθα:

- Εμφάνιση: καθαριότητα, ενδυμασία και γενικότερη στάση
- Προσωπικότητα: αντιμετώπιση πελατών, ικανότητα να ακούει με προσοχή, εμπιστοσύνη και αυτοέλεγχος.
- Απόδοση: ανεξαρτησία, συνείδηση του έργου που κάνει, προετοιμασία, ικανότητα να αντιπροσωπεύει τον οργανισμό σε συναντήσεις.
- Εκπαίδευση: ικανότητα γραπτής και προφορικής επικοινωνίας.

Τα παραπάνω είναι αυτονόητα και δεν χρήζουν περαιτέρω ανάλυσης.

Η Αυτοαπασχόληση

Μία πολύ σημαντική εναλλακτική των αποφοίτων των οικονομικών σχολών είναι η έναρξη της δικής τους δουλειάς. Η βοήθεια που παρέχει σήμερα το

κράτος είναι τεράστια σε ό,τι αφορά την οικονομική ενίσχυση. Θα πρέπει, όμως, ο σπουδαστής και ο απόφοιτος να είναι πολύ προσεκτικός. Δύο είναι τα σημαντικά ζητήματα που θα πρέπει να λάβει υπόψη του. Πρώτον, απαιτείται κάποια εργασιακή εμπειρία του αντικειμένου και δεύτερον και το πιο σημαντικό «στήνοντας» ή «ανοίγοντας» ένα μαγαζί δεν εξασφαλίζεις αμέσως και τις πωλήσεις. Σήμερα, το πιο δύσκολο πράγμα είναι οι πωλήσεις. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι πολλοί νέοι αυτοαπασχολούμενοι συνεχίζουν την έτοιμη δουλειά των γονιών τους. Απλά υπάρχει ήδη η πελατεία.

Αρθρογραφία

Daly, B.A. “Color and gender based differences in the sources of influence attributed to the choice of college major” *Critical Perspectives on Accounting* Vol. 16, No 1, January 2005, pp. 27–45.

Dykhoom H.J. & Sinning, K.E. “Perceptions of master of accountancy graduates concerning their job search and employment experiences with public accounting firms” *Journal of Accounting Education*, Vol. 14, No. 4, pp. 415-434, Winter 1996.

Hakkinen, I., “Working while enrolled in a university: does it pay?” *Labour Economics* Vol. 13, No 2, April 2006, pp. 167–189.

Leslie, D. & Russell, H. “The importance of foreign language skills in the tourism sector: A comparative study of student perceptions in the UK and continental Europe” *Tourism Management*, Vol. 27, No 6, December 2006, pp. 1397–1407.

Smith, K.J. & Ahadiat, N. “Empirical evidence on factors significant for employment in government accounting” *Journal of Accounting Education*, Vol. 13. No. 1, Winter 1995, pp. 59-74, 1995

Stratton, L.S., O’Toole, D.M. & Wetzal, J.N. “Factors affecting initial enrollment intensity: part-time versus full-time enrollment” *Economics of Education Review*, Vol. 23, No 2, April 2004, pp. 167–175.